

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17.12.1968, sp. zn. 3 Cz 58/68, ECLI:CZ:NS:1968:3.CZ.58.1968.1

Číslo: 51/1969

Právní věta: Organizace, která nahradila škodu z pracovního úrazu, má vůči tomu, kdo poškozenému pracovníkovi odpovídá za tuto škodu podle občanského zákoníku, nárok na náhradu toho, co vyplývá z ustanovení občanského zákoníku o obsahu a rozsahu náhrady škody (takže nemá např. nárok na náhradu za vyplacené jednorázové odškodnění pozůstalých).

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 17.12.1968

Spisová značka: 3 Cz 58/68

Číslo rozhodnutí: 51

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody, Odpovědnost za škodu při nemoci z povolání, Odpovědnost za škodu při pracovním úrazu

Předpisy: 40/1964 Sb. § 420
§ 421 30/1965 Sb. § 21 65/1965 Sb. § 201

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 51

Organizace, která nahradila škodu z pracovního úrazu, má vůči tomu, kdo poškozenému pracovníkovi odpovídá za tuto škodu podle občanského zákoníku, nárok na náhradu toho, co vyplývá z ustanovení občanského zákoníku o obsahu a rozsahu náhrady škody (takže nemá např. nárok na náhradu za vyplacené jednorázové odškodnění pozůstalých).

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze 17. 12. 1968, [3 Cz 58/68](#).)

Žalobce (Restaurace a jídelny v P.) uplatnil vůči žalovanému (Dopravnímu podniku města K. V.) nárok na zaplacení částky 8.786 Kčs s přísl., představující náhradu věcné škody podle § 10 odst. 1 a jednorázového odškodnění pozůstalých podle § 22 odst. 1 písm d) a § 14 zák. č. 30/1965 Sb., jež byla vyplacena pozůstalým zemřelého pracovníka žalobce, který byl jako řidič osobního vozu žalobce usmrčen při dopravní nehodě zaviněné řidičem nákladního vozu žalovaného.

Žalovaný navrhoval zamítnutí žaloby; poukazoval jednak na ustanovení občanského zákoníku o

odpovědnosti za škodu, která nepočítají s jednorázovým odškodněním pozůstalých jako jednou ze složek náhrady škody, jednak na to, že smyslem úpravy odškodňování pracovních úrazů je především přenesení rizika práce důsledně na organizaci, u níž je poškozený v pracovním poměru.

Okresní soud v Karlových Varech vyhověl žalobě rozsudkem z 22. 5. 1967 do částky 7.027,80 Kčs, když vyšel ze skutečnosti (která nebyla mezi účastníky sporná), že zemřelý řidič osobního vozu žalobce spoluvinil dopravní nehodu jednou pětinou.

Krajský soud v Plzni potvrdil rozsudek soudu prvního stupně rozsudkem z 25. 8. 1967.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu, že byl rozsudky soudů obou stupňů, pokud jimi byl žalovaný uznán povinným zaplatit částku 6.400 Kčs, představující náhradu jednorázového odškodnění vyplacenou pozůstalým zemřelého pracovníka žalobce, porušen zákon; v uvedeném rozsahu rozsudky soudů obou stupňů zrušil.

Z odůvodnění:

Základní otázkou, kterou se soudy zabývají při rozhodování věci, byl výklad ustanovení § 21 odst. 1 zák. č. 30/1965 S., /1/ zejména z hlediska objasnění smyslu a účelu uvedeného ustanovení při vymezení odpovědnosti žalovaného za škodu, kterou měl způsobit jeho pracovník. Soudy obou stupňů vyslovily při výkladu zmíněného ustanovení právní názor, podle něhož má žalobce jako zaměstnavatelská organizace vůči žalovanému jako organizaci odpovědné podle občanského zákoníku nárok na náhradu všeho toho, co sám byl – pokud jde o obsah náhrady škody – povinen podle pracovněprávních předpisů poskytnout a co také poškozenému (pozůstalým poškozeného) skutečně vyplatil. Podle názoru odvolacího soudu bylo nerozhodné, že obsah náhrady škody je v občanském zákoníku a v pracovněprávních předpisech upraven odchylně; proto také nárok žalobce není omezen co do obsahu poskytnuté náhrady škody, ale jen co do jejího rozsahu, a to mírou odpovědnosti škůdce vůči poškozenému.

Uvedený právní názor neodpovídá však ani smyslu a účelu ustanovení § 21 odst. 1 zák. č. 30/1965 Sb., ani znění tohoto ustanovení. Jestliže organizace nahradila svému pracovníkovi škodu (a to se týká i náhrady vyplacené pozůstalým zemřelého pracovníka, jehož smrt nastala zcela nepochybně následkem pracovního úrazu – § 2 odst. 1 zák. č. 30/1965 Sb.), má podle § 21 odst. 1 zák. č. 30/1965 Sb. nárok na náhradu vůči tomu, kdo poškozenému za takovou škodu odpovídá podle občanského zákoníku. Tento postih je tedy založen na právním vztahu mezi poškozeným (popř. jeho pozůstalými) a žalovaným, neboť řidič žalovaného zavinil převážně dopravní nehodu, jež měla za následek smrt pracovníka žalobce. Podmínkou uplatnění nároku podle § 21 odst. 1 zák. č. 30/1965 Sb. je skutečnost, že organizace, vůči které se nárok uplatňuje, poškozenému odpovídá podle občanského zákoníku; při konstrukci odpovědnosti žalovaného je třeba vyjít z ustanovení § 421 o. z., podle něhož je škoda způsobena organizací, jestliže ji způsobili její pracovníci v rámci plnění úkolů organizace. Jestliže tedy došlo v daném případě k smrti pracovníka žalobce zaviněním pracovníka žalovaného, který způsobil škodu zcela nepochybně při plnění úkolů organizace, jde o škodu způsobenou organizací a ta odpovídá poškozenému podle občanského zákoníku.

Odpovědnost žalovaného podle občanského zákoníku za škodu, která byla způsobena jeho pracovníkem při plnění úkolů žalovaného a která byla žalobcem nahrazena podle pracovněprávních předpisů, nemůže být pochopitelně zcela neomezená; to znamená mj., že žalovaný nemůže v plném rozsahu odpovídat za škodu, která vznikla žalobci tím, že uspokojil všechny nároky poškozeného (popř. jeho pozůstalých) upravené pracovněprávními předpisy. Omezení uplatněného nároku tkví především v tom, že žalobce může úspěšně vymáhat nárok pouze v takové výši, která odpovídá míře odpovědnosti vůči poškozenému, tj. v daném případě jen ve výši čtyř pětin vzniklé škody. V tomto směru vyložily soudy obou soudů pojem „míra odpovědnosti podle občanského zákoníku“, jak je

užíván v ustanovení § 21 odst. 1 zák. č. 30/1965 Sb., správně; neuvážily však, že uvedené ustanovení zakládá pro organizaci, která nahradila pozůstalým zemřelého pracovníka škodu podle pracovněprávních předpisů (tj. pro žalobce), nárok na náhradu vůči tomu, kdo za takovou škodu odpovídá podle občanského zákoníku. V této souvislosti je rozhodná především povaha právního vztahu, jehož obsahem je nárok na jednorázové odškodnění pozůstalých. Poněvadž tento nárok je upraven pouze v pracovněprávních předpisech, nikoli v občanském zákoníku, je zřejmé, že odpovědnost žalovaného nemůže být posuzována obsahově podle těch pracovněprávních předpisů, které upravují jednorázové odškodnění pozůstalých, nýbrž pouze podle občanského zákoníku. Ze znění ustanovení § 21 odst. 1 zák. č. 30/1965 Sb. plyne, že vztah mezi škůdcem a poškozeným vychází z ustanovení občanského zákoníku a že je tedy dána občanskoprávní odpovědnost. V rámci úpravy obsahu náhrady škody (tj. jinak řečeno, co má škůdce poškozenému nahradit) neupravuje občanský zákoník jednorázové odškodnění pozůstalých; v důsledku toho nemůže být dána v tomto směru odpovědnost žalovanému.

Ve prospěch uvedeného právního názoru se nabízí i jiná argumentace. V případě, že by pozůstalí uplatnili nárok stejného obsahu, jaký uplatnili u žalobce jako zaměstnavatelské organizace, u žalovaného jako organizace odpovědné podle občanského zákoníku, nemohli by mít úspěch prostě proto, že občanský zákoník neupravuje nárok na jednorázové odškodnění. Ostatně nebylo by logické, aby byl žalovaný uznán povinným plnit žalobci něco, k čemu by nebyl povinen přímo poškozenému, případně jeho pozůstalým.

Povinnost žalobce jako zaměstnavatelské organizace poskytnout pozůstalým poškozeného jednorázové odškodnění a nemožnost dosáhnout náhrady tohoto plnění na žalovaném jako organizaci odpovědné za škodu podle občanského zákoníku vycházejí z principu, jenž ovládá úpravu odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání, že totiž zaměstnavatelská organizace nese určité riziko práce a důsledky ze škod vzniklých při výkonu práce.

Právní posouzení základní otázky soudy obou stupňů je tedy mylné a v důsledku toho jsou nesprávná i jejich rozhodnutí; soudy obou stupňů porušily zákon v ustanovení § 21 odst. 1 zák. č. 30/1965 Sb.

1) srov. nyní § 201 zák. práce